

Wredništvo in uprava:
Ljubljana,
Selenburgova ulica št. 6/II.

DELAVEC

Izhaja vsak četrtek.

Stane posamezna številka 1 Din,
mesečno Din 3.—, leto Din 30.—
35 Din. — Za članske izvod
po 60 para.

*ogovoru

inkirani
premijsni
organizacije.

Rokopi. vračajo.
Reklamacije so poštnine
proste.

Glasilo Strokovne komisije za Slovenijo. (Pokrajinski odbor GDSJ.)

Sodelovanje strokovnih in gospodarskih organizacij.

Od naše strokovne internacionale v Amsterdamu smo prejeli poročilo, da se vrše med našo in med združeno internacionalno posvetovanja, o čim ožje sodelovanju obeh korporacij. Na teh posvetovanjih zastopa strokovno internacionalo s. Qudegest in združeno pa s. Merlens. Na zadnjem sestanku je bil sklenjen sporazum v naslednjih točkah: 1. Ustanovi se skupni paritetni odbor obeh organizacij. 2. Razmere in medsebojni odnosi se urede sporazumno, zlasti tudi z ozirom na to, da se izvede mezdna gibanja v zadrugah brez stavk. 3. Na obojestranskih kongresih bodo gostje obeh organizacij. 4. Ustanovi se skupni propagandni odsek. 5. Izdela in udeležiti se načrt o ustanovitvi mednarodne delavske banke, ki bo oprta na združene in strokovne organizacije.

Iz tega poročila je razvidno, da se tudi vrhovna vodstva obeh panog trudita najti pot do čim ožjega sodelovanja med strokovnimi in združnimi organizacijami. V mnogih deželah, zlasti v Angliji je bil ta problem še do pred kratkim še zelo slabo rešen. Prav v mnogih slučajih so šle združne organizacije svojo pot in strokovne svoje. Združne organizacije niso vselej razumele stremeljenj strokovnih organizacij in narobe tudi strokovne organizacije niso dosti pomišljale proglasiti v združnih podjetjih stavko, če na miren način niso mogle uveljaviti mezdne pogodbe med načelstvom združne organizacije in med njenimi nastavljenici.

Kakor vse kaže se sedaj trudita obe internacionalni tako vprašanja sporazumno rešiti. Nedvomno je, da bosta imeli od tega sporazuma obe organizaciji velike koristi.

Pri nas v Jugoslaviji, zlasti še v Sloveniji je to vprašanje še istolako popolnoma neobdelano.

V celem našem združnem pokretu je žalibog le malo častnih izjem, ki bi se zavedale, da je prosep in razmah združnih organizacij šele takrat mogoč in zagotovljen če se naslanja na ostale panoge delavskega gibanja.

Veliko združnikov, vidi v svojih konzumih čisto navadno tržišče, ki naj jim izplačuje dividende, ne ve pa, da imajo konsumi funkcijo kot sestaven del delavskega pokreta.

Ne vedo, da so bili konsumi ustanovljeni šele takrat, ko so delavci v strokovnih organizacijah spoznali, da bi jim taka združna organizacija lahko mnogo koristila v mezdnih in drugih bojih. To naziranje je v strokovnih organizacijah prodrlo in šle so na delo,

da si ustanove pomožno organizacijo, ki naj bo njihova gospodarska opora.

Tak je bil normalen razvoj in kjer so se zadrugate tega zavedale, tam so dobro uspevale tudi zadržna leta, ko je razkol drugim organizacijam mnogo škodoval, dočim se je pred zadrugami ustavil.

Ali tudi v Sloveniji se je pričelo obračati na bolje. Lanski kongres Konsumnega društva za Slovenijo je še skoro soglasno plaval v smeri, da se konzumno društvo popolnoma separira od ostalega pokreta. Celo inserat »Delavec« in »Kresuc« je bil v ta namen ustavljen.

Nam je bilo tega sklepa žal, ne radi nas, temveč radi kratkovidnosti tistih združnikov, ki so zato, da prihranijo par dinarčkov, se odpovedali moralni in agitacijski zaslonbi tiste organizacije, ki je združno misel z vsem svojim agitacijskim in izobraževalnim aparatom gojila in razširjala.

Mi smo molčali, ker smo vedeli, da se bodo prej ali slej pokazale posledice.

In posledice so tukaj! Lahko rečemo, da člani konzuma niso bili še nikdar tako brez vsakega idejnega poleta in brez volje in veselja do ustvarjanja kakor v letošnjem letu. Duh ki veje po zadrugi je hladen in kramarski, in seveda ni v stanju zazibati veliko armado združnikov, k ustvarjanju in žrtvovanju za prosep združnega podjetja. Zadruga je dospela na mrtvo točko zato, ker je izgubila izpred oči cilj h kateremu bi morala stremeti in h kateremu streme ostale delavske organizacije.

Mnogi združniki so spoznali, da je treba nujne spremembe v tem vprašanju. Zavedli so se, da morejo vrniti konzumom zopet polet le strokovne organizacije, ki se naslanjajo na najbolj živ element delavskega gibanja.

Ti glasovi postajajo vedno jačji, ki zahtevajo da se mora najti pot po kateri bosta združna in strokovna organizacija skupno korakali. Nekateri nameravajo staviti na bodočem kongresu Konzumnega društva, predlog, naj se na kongres povabi tudi zastopnika Strokovne komisije, ki naj dobi referat o tem vprašanju in ki naj ima na kongresu posvetovalen glas.

Strokovna komisija, kot vrhovna zastopnica strokovnih organizacij v Sloveniji, takega vabila gotovo ne bo odklonila, zlasti še ko tudi njena internacionala tako pot odobrava.

Dr. Harry W. Laidler Delavske banke.

(Odstavek iz članka: Razvoj ameriških strokovnih organizacij v »Die internationale Gewerkschaftsbewegung«.)

Že več let sem je predstavljalo delavsko gibanje v Ameriki z ozirom na denarna sredstva strokovnih organizacij in osebne prihranke njihovih članov veliko denarno moč. Te moči pa se ni nikdar izkoristilo. Strokovne organizacije so nalagale svoje tisoče in v nekaterih slučajih milijone dolarjev po raznih kapitalističnih bankah. Ako se šteje prihranke članov, dobimo še vse večje svote. V nekaterih slučajih so delali strokovnim organizacijam težave pri izplačilih denarja, ki je bil izposo-

jen podjetjem, ki so se proti njim bojevale.

Potreba po potrebnih kreditih in upanje, da ostane delavstvu ohranjen del dobičkov privatnih bank; dalje uverjenje, da bi mogla služiti kontrola kreditov v to svrhu, da bi prisilila delavstvu absolutno sovražno razpoložene podjetnike k delavstvu prijaznejši politiki; končno splošna želja po večji denarni in industrijski moči v svrhu vzganja delavstva k samostojnemu vodstvu industrij so bili faktorji, ki so preokrenili pozornost strokovničarjev na zanje dosedaj skrivnostno polje bančnih poslov.

Amerikanski strokovni zvezi priključena »Mednarodna zveza strojnih ključavničarjev, ki stoji pod vodstvom Williama H. Johnstona, enega najnaprednejših ameriških strokovničarjev, je bila prva organizacija, ki je mobilizirala svoje finančne sile. Z nakupom delnic je spravila pod svoj vpliv banko »Commercial Bank« v Washingtonu in si je pridobila končno toliko delnic, da je zadobila v vodstvu banke premoč in da je odločala v osebnih vprašanjih.

V maju l. 1920. je ustanovila organizacija svoj zavod »Mount Vernon Savings Bank«. Pri tem je povabila občinstvo na podpisovanje delnic, med tem ko je obdržala večino delnic v svojih rokah.

Drugi, še večji poskus je bil poskus strojevodij, največje železničarske organizacije, ki je veljalo do pred kratkem tudi za najbolj konservativno ameriško organizacijo. (Velike železničarske organizacije stojijo še izven Amerikanske strokovne zveze.) V novembru 1920, nekaj mesecev po drugem poskusu strojnih ključavničarjev, je ustanovila ta zveza s kapitalom 1 milijona dolarjev (danes nad 300 milijonov kron) lastno banko v Clevelandu. V nasprotju z banko kovinarjev je ostala ta banka dočela v rokah strokovno organiziranih članov. Večji del akcij so obdržale strokovne organizacije zase, manjšino pa so porazdelile med svoje člane. Privatne banke v Clevelandu so se dolgo trdovratno borile proti novemu zavodu, s tem da ga niso pripustile h kliringu prometu in da so mu naznanile, da ga ne smatrajo za bančno podjetje. Koncem koncev pa je nov zavod ta odpor v ko-kurenčnem boju zlomil. Zavod se je razvijal tako naglo, da je imel koncem leta 1923 skoro 15 milijonov dolarjev vlog. (Po našem sedanjem valutnem kurzu 4500 milijonov kron!) Na podlagi teh uspehov je kupil zavod pozneje eno najlepših bančnih poslopij v Clevelandu za svojo podružnico v Euclid-Street. Nadalje je zidala 20 nadstropij visoko centralno poslopije. Zagotovila si je velik vpliv na eno največjih ameriških bank. — Empir Trust Compagnie — in namerava otvoriti podružnice v Newyorku in v drugih mestih.

Te delavske banke niso prave zadržne in ne pravi kreditni zavodi. Imenovali so jih med drugim kot neke vrste podjetja »strokovnega kapitalizma«. Strokovna organizacija ima večino delnic v svojih rokah in obvladuje vodstvo. Vsaka delnica, da pravico do enega glasu. Člani strokovnih organizacij bi najbrž ne bili zadovoljni, če bi kupile njihove organizacije za stotisoče dolarjev akcij, a bi imele pri tem samo en glas. Nekaj sličnosti z zadrugami, pa te banke le imajo. Dividende ne smejo znašati več ko 10 odstotkov, — preostali dobički se morajo dati v rezerve ali pa razdeliti med vložnike. Poslovanje teh bank pri posojanju in nalaganju denarja je zelo previdno. Pri tem se čisto dogaja, da se posoja denar oni, ki jih ostala bančna podjetja zato so zažijo, ker so delavstvu prijazni. Dalje so se krediti že zato odklonili, ker so bili prisilili prehodu nasprotniki delavskega gibanja. Končno podpirajo banke delavce pri zidanju hiše in podpirajo združna podjetja.

Tretja velika mednarodna organizacija, ki se bavi z bančnimi posli je zveza ameriških oblačilnih delavcev. V juliju 1922 je otvorila ta zveza banko v Chikagu, spomladi 1923 pa drugo v Newyorku. Oba zavoda imata nad mi-

lijon dolarjev vlog in se zelo naglo razvijata. Vsa posest teh akcij je v rokah članov organizacije oblačilnih delavcev. En član pa ne sme imeti več kakor tri delnice. Osem izmed 10tih članov ravnateljstva se volijo izmed članov osrednjega odbora organizacije. Glavni ravnatelj, glavni blagajnik in drugi višji uradniki so bančni strokovnjaki z dolgoletno prakso. Delavske banke — pošiljajo edine izmed vseh ameriških bank — prihranke ruskih priseljencev v domovino.

Tudi druge organizacije so zapadle »bančni epidemiji«. Velika industrijska zveza v Newyorku, zveza železniških uradnikov v Cincinnatiju in razne druge krajevne zveze delajo na tem polju.

Danes se ne da še prav presoditi, kakšne posledice bodo koncem koncev ti poskusi za strokovno gibanje imeli. Ali bodo postali strokovničarji vsled sodelovanja z ostalimi bančnim svetom konservativnejši? Ali ne bo želja, da se nič ne ukrene, kar bi morda bančne zavode motilo, v kritičnih dobah vodstvo strokovnih organizacij slabo vplivala?

Ali pa bo udeleževanje na novih poljih in dokaz, da znajo voditi delavske organizacije velika podjetja, kar je bilo prej monopol finančnikov vzbujalo željo po novih osvojitvah? Ali bo to uspešno, ali z napakami združeno, ki bi znale spraviti celo delavsko gibanje ob kredit? Najbrž bodo rezultati mešani; vrstili se bodo uspehi z neuspehi, zaznamovala se bodo najbrž napredna in nazadnjaška stremeljenja. Jaz za svojo osebo mislim, da bo imela večina bank pri svojem poslovanju uspehe in da bodo praktične izkušnje, ki si jih bo delavstvo s tem pridobilo, podžgale njegov pogum, da bo v vedno večji meri sodelovalo pri vodstvu industrij. Delovanje na bančnem polju, pa skriva v sebi nevarnosti, katerih se moramo čuvati.

K temu članku dostavljam, da ni samo izredno zanimiv, ampak zlasti za slovensko delavstvo tudi izredno aktualen. Nevarnosti, o katerih pisatelj govori, so nevarnosti, o katere se je socialistično delavsko gibanje že s tem na celi črti podalo, da noče ostati vedno organizacija opozicije, organizacija gospodarsko vodenih, — ampak hoče samo obvladati družbo, tako politično, kakor gospodarsko. Pri nas v Sloveniji je smisel za gospodarsko udeleževanje prav posebno razvit.

Združna trgovina je pri nas že močno razvita, zadnji čas pa se od desne in leve močno povdarga združna produkcija, to deloma celo v ozki zvezi s strokovnimi organizacijami.

Napram temu razvoju je treba povdariti, da gredo Amerikanci v svojih gospodarskih organizacijah pravilnejšo in manj z nevarnostmi združeno pot, ki je s posebnimi nalogami strokovnih organizacij, bolj v skladu.

Če ima podjetniška delavnost za delavsko gibanje že pod vsakim pogojem poleg dobrih in svetlih, tudi svoje senčne strani, velja to v potisočerjeni meri za podjetja, ki delajo z denarjem, ki ni v upravi delavskih organizacij.

To naj ima naše delavstvo pred očmi. Zato naj začne, ako se že hoče gospodarsko udeleževati, na pravem koncu in naj se dobro zaveda, da je Marksov rek, da se more osvoboditi delavstvo le z lastnimi silami, tudi za gospodarsko udeleževanje, ki ne pozna čudežev, zelo resničen.

je postalo delavstvo nezadovoljno in se boji, ko je videlo, da zvišanje plač ne odgovarja narasli draginji.

To razpoloženje in nezadovoljnost so izrabili komunisti in so temu delavstvu prožili na svoj način pomoč. Oni so to nezadovoljnost delavstva hoteli izkoristiti za osnovanje svoje organizacije. In da bi jim to delo bolj uspelo, so delavstvu pripovedovali, da je vsemu kriv naš Savez, ki je dotlej vodil to akcijo za izboljšanje položaja. Buda Miljutinovič je v Ljubljani in Zagrebu na sestankih pripovedoval, da je majhnim plačam vzrok naš Savez, ker so v našem Savezu ljudje, ki so totalno nesposobni, da vodijo to akcijo za izboljšanje plač. Zatrjeval je, da ako bi bilo delavstvo vojno tehničnih zavodov organizirano v njegovi organizaciji, bi bil uspeh za 100 odstotkov večji, kakor pa oni, ki ga je priboril Bračnac s svojim Savezom. V Ljubljani je Miljutinovič dobil agenta za svoje laži in obrekovanja komunista Jaka Žorga, ki je na vse grlo kričal, da še dolgo ne bo bolje, ako ostane to delavstvo pri teh reformistih in socialpatriotih.

Delavstvo, ki je bilo na oni strani jako nezadovoljno in na drugi strani se jim je toliko obljubljalo, je po večini res zapustilo našo organizacijo in odšlo deloma k komunistom, deloma postalo indiferentno. Takoj na to so začeli komunisti akcijo z resolucijami, peticijami in delegacijami. Sestavili in uposlali so zahteve, s katerimi so delali veliko reklamo po časopisih, a rezultata ni bilo. Čim bolj so kričali, tem manj je bilo izgleda na kak uspeh. To njihovo delo je privedlo do tega, da je vprašanje regulacije plač vzelo v roke vojno ministristvo brez sodelovanja delavske organizacije in delavskih zaupnikov. Komunisti z Miljutinovičem na čelu, so odpravili komisijo, v kateri so se udeleževali delavci neposredno iz delavnice in s tem upropastili pravico, katero si je delavstvo potom našega Saveza priborilo in s katero se je v dobi treh let skupno reševalo vsa vprašanja, tičočih se delavstva v vojno tehničnih zavodih.

Danes se vsa ta vprašanja rešujejo na povsem drug način. Ker se je v narodni skupščini sprejel zakon o uradnikih in zakon o ustrojstvu vojske in mornarice, v kojem so unešene razpredelnice in skale za plače uradnikom, slugom in delavstvu, katere rešuje in uvrštuje avtomatično vsako ministristvo zase. To delo rešujejo načelniki poedinih ministristev in ti načelniki ne upoštevajo želj in zahtev, ki jih predložijo delavci, držijo se le tega, kar zakon predvideva. Kakšni so pa ti zakoni, ki jih je buržuazija sprejela, si more pa vsak delavec misliti. Oni so taki, kakoršne buržuazija hoče in rabi.

Komunisti pa tudi pri tej priliki niso držali rok križem in so hoteli pokazati delavstvu svoj uspeh s tem, da

so ob priliki, ko je bil ta zakon v parlamentu sprejet, napisali v »Organizovanem Radniku« pod naslovom »Konečno je tudi vprašanje glede zvišanja plač delavstva v vojnotehničnih zavodih rešeno?« dolg članek, katerega je seveda ponatisnila tudi »Strokovna Borba« v Ljubljani in s katerim so hoteli pokazati delavstvu to kot svoj uspeh. Ko so to objavili jih je bilo precej, ki so mislili, da je to zaključeno s kako kolektivno pogodbo, kakor je to napravil nekaj naš Savez. To je privedlo do tega, da je tajnik nezavisne organizacije v Ljubljani v nekem pismu zahteval, da naj mu pošljejo protokoli sporazuma o temu povišanju. Razumljivo je, da ljubljanski nezavisni kovinarski tajnik protokola sporazuma ni dobil, da ga bi prebral svojem članstvu v pomišljenje, ker je to, kar je pisal in razglašal kot svoj uspeh Miljutinovič v »Organizovanem Radniku«, bila le informacija, ki jo je dobil od nekega uradnega sluga pri ministristvu v Beogradu.

Da bo pa delavstvo resnico izvedelo o temu povišanju, bomo tukaj navedli nekaj števil. Vojni minister je v svojem proračunu predložil za delavstvo v vojno tehničnih zavodih naslednje plače: 50, 55, 75, 85 in 100 Din dnevno. Prvi predlog se je glasil od 60 do 100 Din, katerega je Miljutinovič izvedel od uradnega sluga in katerega je potem kot svoj uspeh razglasil. Ker se pa v vojnem ministristvu rešujejo delavska vprašanja brez sodelovanja organizacije in delavskih zaupnikov je vprašanje, če se bodo uveljavile zgoraj navedene plače in je jako verjetno, da se bo ta predlog še predelal, ker nikdo ne ve, kaj se tam dela. Predlog je izdelan in čaka in se ga ne objavi, ker vojni minister »nema kredita«. Vojni minister bi to moral objaviti v vojnem službenem listu, pa tega ne more, dokler nima potrebnega denarja. Za enkrat ni izgleda, da bi se to vprašanje kmalu rešilo, kvečjemu, če bi se politična situacija preokrenila in da bi morala sedanja vlada razpisati volitve. V tem slučaju bi pa vlada dala ta kredit, da si pridobi nekaj glasov za radikalno stranko.

Ko smo to zgodovino glede povišanja plač, za delavstvo v vojno tehničnih zavodih opisali, si štejemo v dolžnost, da temu delavstvu zbudimo v spomin, da so oni imeli vrabce v roki in ker so videli goloba na strehi, so, da bi tega ujeli, izpustili vrabce in sedaj nimajo ne vrabca in ne goloba. Oni so zapustili organizacijo, koja je s pozitivnim rezultatom za nje delala in sli za lažnjivim obetanjem, ki so bile izračunane za razbitje našega Saveza. Mi smo našo organizacijo pred temi razbijači zavarovali in obdržali, ampak delavstvo v vojno tehničnih zavodih se pa dveletnega mrčvarjenja ni moglo obraniti. Zadnji čas je že, da vse to uvidijo delavci v vojno tehničnih zavodih. Ta zgodovina naj jim bo učiteljica za bodočnost!

Naše organizacije.

PLENARNA SEJA

Strokovna komisija za Slovenijo

se bo vršila v nedeljo 2. marca v Ljubljani.

Dnevni red:

- 1.) Poslovno poročilo tajništva in blagajne.
- 2.) Priprave za kongres GRSI.
- 3.) Denarno in produktivno združenstvo.
- 4.) Slučajnosti.

Vsled izredne važnosti te seje so vabljene tudi vsi centralni odbori onih organizacij, ki imajo sedež svoje centralne v Sloveniji, in oblastni odbori onih organizacij, ki imajo svoj sedež izven Slovenije. Ti odborniki bodo imeli na seji posvetovalen glas.

Pričetek seje ob 9. uri dopoldne. Lokal, kjer se bo seja vršila bo pravočasno naznanjen. Predsedstvo.

Listnica Strokovne komisije:

T. S., Štore: Vaš dopis prejeli; obračunajte za Delavski koledar Dia 150.

Kemična stroka.

Ruše. Namesto dne 17. februarja se vrši dne 9. marca redni občni zbor naše podružnice kemičnih delavcev (tov.

Dopisi.

Gotovlje. Pri nas se je vršil dne 4. februarja 1924 v prostorih gostilne Steiner redni letni občni zbor podružnice »Unije porcelanskih delavcev v Gotovljah«. Ob jako dobri udeležbi je s. Zupanc otvoril občni zbor in podal kratko predsedniško poročilo. Nato se je prečital zapisnik, nakar je podal izčrпно blagajniško poročilo s. Josip Škraber kot blagajnik. Kontrola je predlagala absolutorij, ki je bil soglasno sprejet. Po oddanih poročilih podružničnih funkcionarjev, je poročal s. Leskošek iz Celja o splošnem stanju delavstva in o socialni zakonodaji v Jugoslaviji. Razlagal je, kako bo mogoče proletariatu se osvoboditi izpod kapitalističnega jarma ter odpraviti krivične in nezadostne mezde, ki jih delavstvo sedaj sprejema za svoje dragoceno delo, s katerim mora vzdrževati ves gnili kapitalistični družabni red. Utemeljeval je važnost organizacije, kajti brez te je nemogoče misliti in upati na kako osvobojenje proletarijata, ker posameznik ni kos zboljšati položaja v družbi. Najlepši dokaz zato nam je vstajenje kapitalističnih kartelov, kar znači, da organizirajo gg. kapitalisti produkcijo v svojo kapitalistično zasebno last. Naglašal je, da je centrala »Unija« ustanovila svojo lastno produktivno zadrugo, v kateri se bodo izdelovali najrazličnejši predmeti. — Spodbujal je članstvo, da se čim številnejše udeleži v organizacijo dela, kajti to je sedaj naša parola. Članstvo je vzelo izvajanje govornika z zadovoljstvom na znanje. Nato se je vršila volitev odbora za prihodnje leto. Izid

volitev je sledeči: Peter Zajc, predsednik; Franc Cokan, predsed. namestnik; Julka Rupnik, tajnica; Josip Škraber, blagajnik; Jakob Pikel in Tončka Vas, preglednika; Vinko Jošt, Franc Gojzanič, Andrej Zajc, Franc Vipotnik, Ivan Grabner, Ivan Došler, Pavla Škraber, Toni Grabner, odborniki. — Kot delegat na kongres »Unije« v Celje je izvoljen soglasno s. Josip Škraber. Kot gostje za kongres so se prijavi sledeči člani: Tončka Vas, Franc Vipotnik, Pavla Škraber in Ivan Došler. (Da so se prijavi člani za goste na kongres, je najboljši dokaz, da je v Gotovljah mnogo zanimanja za organizacijo oporočevalca.) Občni zbor je tudi sklenil, da se bodo izvedle volitve obratnih zaupnikov pri tvrdki Vasold in drug ter se je sestavila sledeča kandidatura: Anton Zupanc, Gašper Fludernik, Andrej Vipotnik. Nato se je lepo uspeli občni zbor zaključil.

Objave.

Osrednje društvo živilskih delavcev podružnica mlinarjev v Kranju sklicuje za dne 24. februarja t. l. svoj redni letni občni zbor pri »Felnertju«. Začetek ob 9. uri dopoldne.

Zahvala. Zahvaljujem se vsem mojim sodrugom in sodružicam kemične tovarne, ki so mi za časa moje bolezn darovali Din 204. Iskrena hvala. Zamar Ferdinand.

Zahvala: Podpisana se najiskreneje zahvaljujem, kemičnim delavcem v Mostah, ki so mi darovali gnotno podporo ob smrti mojega moža v znesku Din 277. Vdova Marija Subar.

Razgled po svetu.

Tedenski pregled.

Ljubljana, 19. februarja 1924.

V ameriški zunanji politiki je zopet nastopil bistven preokret. Predsednik Coolidge, ki je sprva sledil stopinjam svojega prednika Hardinga, je nenadoma krenil drugo pot. Iznenadenje je najprej povzročila njegova izjava, da smatra Zvezo narodov za neobljeno dete, ki ni zmožno življenja, še manj pa posegati v delo za konsolidacijo svetovnih razmer. Ko je celo izrecno omenil, da gleda Amerika na Zvezo narodov kot na ekspozičuro velike antante, je v Evropi završelo, a bil je to napram Ameriki le vihar v orehovi lupini. Gospodarsko oslabiljena Evropa je napram Ameriki takorekoč brez moči, in vzdržujejo jo le še tradicije.

Ko je bil predsednik republike se Harding, so napravili v Ameriki imenitno komedijo »v svrhu razorožitve«. Na slovesen način so razstrelili par starih bark, da s tem manifestirajo svojo dobro voljo po svetovnem in splošnem miru. Barke niso bile vredne nič, in so jih Američani z našmeškom žrtvovali gospodarju morja, gospodu Neptunu; potem pa so se hudo smejali »kulturni« Evropi, ki tako lepo naseda, pa še vedno misli (?), da je vzvišena nad kolonijami. Omenjeni in razstreljevanja bark je vzela oficijalna Evropa na znanje in tudi izjavila, da se bo razorožila. Razoroževala se je približno tako, da je Francija zvišala število rekrutov, da je Anglija »podržavila« mlade delavce (proti akcijo je uvedel Macdonald) in da je Nemčija ustanovila organizacije »Supo« (Schutzpolizei) in »Sipoc« (Sicherheitspolizei). Kaj delajo v tem oziru manjše države, kakor Madžarska, Avstrija, Bolgarska itd., to vidimo in občutimo v ljubljani domovini — Jugoslaviji.

Da preidemo v jedro stvari! Zveza narodov je sklicala konferenco v Rimu, ki naj se bavi z vprašanji razorožitve na morju. Zveza narodov je službeno povabila Ameriko, da se udeleži te konference. Amerika je povabila oklonila. Antanta lansira v javnost vest, da se je to zgodilo radi tega, ker Amerika ne mara občevati s sovjetsko Rusijo, ki jo po vrsti »de jure« priznavajo vse države, vendar je ta trditve bosu. Vzrok tiči, kakor uvodoma omenjeno v gospodarskih prilikah. Že danes vemo, da skuša Amerika preko Japana ustvariti nekak koridor z Rusijo, ker je čisto naravno, zakaj dve tako veliki celisi morata priti v stike, in med njima le-

žeče države tega ne morejo trajno ovirati. Potovanje ruskih gospodarskih vedencev v polni meri potrjuje naše mnenje.

Razen na Rusijo se ozira Amerika tudi na drugo državo v Evropi, t. j. na Nemčijo. Ko je bila nemška valuta najnižja, je Amerika v svoji uvidevnosti stopila v stike z Nemčijo glede medsebojne trgovinske pogodbe. Predhodna ameriško-nemška trgovinska pogodba je bila podpisana dne 8. decembra lanskega leta. Te dni je dospelo njeno definitivno besedilo v Berlin, kjer to predloženo parlamentu, ki bo o pogodbi končno veljavno sklepal.

Amerika ima sploh mnogo posla v svetovni politiki. Gledati mora na vse strani. Sedaj, ko je Evropi pokazala figo, ko se je otrešla Japonske in ko so se razmere v Mehiki deloma uredile, je izbruhnila revolucija v srednje-ameriški republiki Honduras. In zopet so bile Zedinjene države tiste, ki so morale posredovati. Da ščitijo svoje državljane, so poslale tjakaj par bojnih ladij v znamenju »ljubezni do bližnjega«.

Afrika, dežela zamorčkov čuti zadnje čase hude politične potrebe. Nemce je antanta izrinila, Belgijci vrše nemoteno svoja grozodejstva nad domačini, Francozi in Italijani pa se tepo radi Severne Afrike. V teh ozemljih je naseljenih tudi precej Italijanov, ki pa jih hoče Francija nacionalizirati. Baje ti ljudje nimajo dosti proti temu, ker se počutijo pod okriljem Francije bolj nego pod Italijo, ki jim ni mogla dati kruha. Vendar je ministrski predsednik Italije začel obsežno akcijo proti Franciji, da »reši« tunijske Italijane. Ker se je zveza med Italijani in Španci pokazala za hudo klavrno, zre Francozje na italijanska prizadevanja precej nebržno.

Anglija in Nemčija si stojita sočasno nasproti kot dva sprta sorodnika, Anglija in Francija pa kot pes in mačka. Koliko je tudi diferenc! Poruže, Porurje, koolnije, Balkan, ta nesrečna Italija in njeni nezmožni potizkusi kolonizirati Afriko!

Gospod D'Annunzio, ki je sicer proslavljen literat, ki pa ga hudo lovi po tem božjem svetu, sedaj žaluje. — Imel je sina, kakor šmarnski šomašter, pa ga ni zgbuc... Sin njegov je bil raje ravnatelj kinematografskega podjetja. Ko je on sedel na varni tribuni in opazoval filmsko epizodo, je skočila levinja na igralca in ga razrgala. — On je odšel domov kositi, igralca so po-

kopali, levinja je bila sita, občinstvo se je zabavalo s poročili ilustrovanih listov, doma pa je plakala žena, in morda tudi osiromašela deca. In vse to je kultura! — Na vsežadnje se je vladi stvar zadržala le preneumna in je pravica navzlic protestom samega D' Annunzia njegovega sina aretirala.

Zadnje čase so jeli reducirati tudi Nemci, pa ne potrebnih uradnikov, temveč nepotrebne ministre. Vlada je predlagala parlamentu načrt, naj se število poslancev zniža od 460 na 300. Sploh je treba proporcni sistem osvoboditi vplivov, pod katerimi se nahaja še sedaj.

Baltske države (Finska, Letška in Estonska) so dne 15. t. m. zborovale v Varšavi in uradno priznale sovjetsko Rusijo.

Naše dobre Jugoslavije naj se pa Bog usmili! Komaj se prične seja narodne skupščine, že je tu »larma« in seja mora biti prekinjena. Če pa ni »larm« so bolni trije ministri ali pa še več in seja se mora zopet odgoditi. Tako gre dan za dnem in vse naše politično življenje teče v znamenju konferenc, sestankov, razgovorov, dogovorov itd., a gospodarsko v znamenju taks, pristojbin, naklad, nadarbin itd.

Rezultat vsega — nič!

Pouk in razvedrilo.

Narod, ki je živel pred 3000 leti. — Prva mirovna pogodba in prvi zakonik. — Narod velike kulture. — Češke Slovo« poroča o znanstveni češki ekspediciji, ki je odpotovala pod vodstvom znanega orientalista prof. dr. Bedricha Hroznyja v Malo Azijo. Dr. Hrozny je odkril povsem nove, dosedaj neznane podatke o velikem narodu Hetitov, ki je pred 3000 leti živel v Mali Aziji. Ta narod je bil v ozkih stikih z nekim praslavovskim rodov. Sv. pismo ga pozna, a tudi egiptovski kralji so se morali z njim često bojevati. Glavno mesto tega naroda je bila Chita, ki leži v sredini Male Azije. Leta 1906. je nemški orientalist prof. Winkler odkril na tem mestu sledove nepoznane kulture, mnogo ploščic z raznimi napisi in drugimi znamenji, s katerimi so si učenjaki že dol-

go belili glave. Končno se je profesorju Hroznyju posrečilo, najti ključ te zagnete pisave davno izumrlih Hetitov. Prevedel je mnogo napisov s teh ploščic na francoski jezik. Hetiti so imeli velik vpliv na razvoj asirske kulture in so bili v ozkih stikih z Babilonci. Njihova umetnost je bila v službi kraljev in vere. Zanimivo je čuti, da je bivši avstro-ogrski grb dvoglavi orel po vsej priliki hetitskega izvora; od Hetitov so ga sprejeli bizantinski cesarji. Na mnogih hetitskih spomenikih se nahaja grbu izredno slična podoba.

Skrbi vladarjev.

Avstrijski cesar Ferdinand (1835 do 1848) se je kaj malo brigal za državne posle. Nekoč je bilo ministrsko posvetovanje, predsednik se je trudil in razlagal na dolgo in na široko, cesar pa sedel ob odprtem oknu in gledal ven na cesto. Ko je minister malo prenehal, se cesar obrne in mu reče: »Pomislite, v zadnjih dveh urah se je peljalo skozi dvorec 425 kočij in 180 omnibusov!«

Še bolj pa se je odrezal njegov prednik Franc I. (1792 do 1835.) Na zborovanja dunajskega kongresa je skliceval Metternich komisije za proučevanje novih mej. Razlagal je pred veliko karto, cesar je imel pa kot predsednik komisije še poseben atlant pred seboj. Ko vsi kar moč pozorno poslušajo, zapre cesar naenkrat atlant in zakliče: »Imam jo!« Ves vesel vsled pozornosti cesarjeve hiti Metternich k njemu, misleč, da ima kakšno novo idejo, misel ali rešitev uganke; cesar odpre atlant in pokaže na muho, ki jo je bil vjel s tem, da je zaprl atlant. Ves čas je samo muho gledal in čakal na ugodno priliko.

Nov kandidat.

Nekoč je na Angleškem kandidiral v parlament tudi lord Bentinck. Drznil se je vprašati nekega volilca zelo vroče krvi, če sme upati na njegov glas. »Rajši glasujem za vruga, kakor za Vas!«, je bil prijazen odgovor. »Potem Vas pa prosim, če bi ta Vaš prijatelj pri volitvah propadel, da mi vsaj v tem slučaju prihranite svoj glas.« reče Bentinck mirno.

Suvorov in sluga.

Neki ruski knez se je povzpел po milosti vladarja od hlapca do visokih časti, dal je pa tudi vsem čutiti, da je knez. General Suvorov, eden najslavnejših ruskih vojskovodij, ga ni mogel trpeti. Imel pa je Suvorov slugo Petruško, ki je zelo rad pil. Ko pride Petruška enkrat v generalovo sobo, je navzoč tudi oni knez. Tedaj reče Suvorov: »Vidiš, Petruška, kako si neumen, iz tebe ne bo nikoli nič, preveč piješ. Poglej, ta-le gospod tukaj je bil tudi enkrat hlapec; ker pa ni pil, je sedaj knez.«

Letalski rekord. Znameniti aviatik Lecoint je dosegel v zrakoplovstvu svetovni rekord. V eni uri je preletel 348 kilometrov.

Rubinstein in igralka.

K slavnemu komponistu Rubinsteinu pride mlada dama in ga prosi, če mu sme zaigrati na glasovir. Njegova sodba bo zaupno merodajna, ali bo nadaljevala svoje muzikalne študije ali ne. Po končanem igranju ga vprašujoč pogleda: »Omožite se!« reče Rubinstein.

Kar Vi potrebujete, to je Elzafluid. To pravo domače sredstvo prežene Vaše bolečine! Poizkusna pošiljka stane Din 27. Lekarnar Evg. V. Feller, Stubica Donja, Elzatrštev. 334 Hrvatska.

V imenu Štok. kom. (P. odb. GDSJ.)

Izdajatelj: Frans Svetek.

Odgovorni urednik: Ježe Berdajs.

Tiska tiskarna Makso Hrovatin.

MALI OGLASI

5-6 izvežbanih

delavcev za lak-usnja

sprejme francoska tovarna usnja v Lyonu. Plača od kosa. Dnevni zaslužek ca frankov 30.—. Kdor se obveže, da ostane najmanj eno leto v tovarni, se mu povrnejo tudi potni stroški. Naslov: P. Lombardet, tanneries, St. Pous (Rhône) France.

Zmožni

usnjarski pomočniki

se takoj sprejmejo. Reflektanti naj se zglase pri tovarni usnja: A. Podvinec & Cie., Radeče pri Zidanem mostu.

Kino „Ljubljanski dvor“.

21., 22., 23., 24. febr.

Peter Veliki.

21., 22., 23., 24. febr.

Boris Godunov.

KINO MATICA

Razširjajte „Delavca“.

Usedelauski zlet v Ljubljani!

Tvrdba

Peter Capuder

Ljubljana, Vidovdanska cesta 2

priporoča za ta izlet:

Celotne kroje kot tudi posamezne dele za U. D. R. — Vse telovadne potrebščine: majice, telovadne hlače, čelje, dalje za moški in ženski naraščaj ter članice potrebne telovadne obleke. — Zahtevajte cenike! Preskrbite si pravočasno! — Poverjeni dobavitelj potrebščin U. D. R.

Zmožni

usnjarski pomočniki

se takoj sprejmejo. Reflektanti naj se oglase pri tovarni usnja

A. PODVINEC & CIE.

RADEČE PRI ZIDANEM MOSTU.

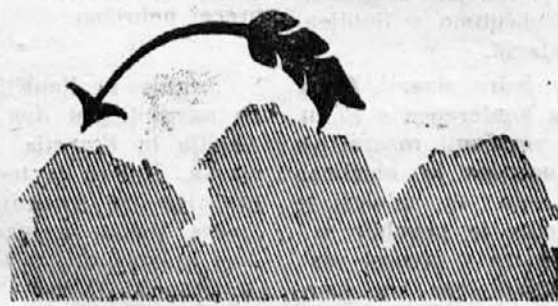
ZADRUŽNA BANKA

v Ljubljani, Aleksandrova cesta šte. 5

sprejema hranilne vloge na tekoči račun in na knjižice: obresti po dogovoru. Bančne posle izvršuje najkvalitetneje.

Delniški kapital K 12.000.000.

Brzjavni naslov: Zadrubanka. — Telefonska številka 367.

OD HIŠE DO HIŠE

gre glas o izvrstni kakovosti

MILA „GAZELA“

ki se odlikuje po svoji izdatnosti in obilnih penah.

!! **Ne zamudite** !!

ugodne prilike, ki se Vam nudi ravno sedaj.

ZENSKO VOLNENO BLAGO vseh vrst ter listre zamorete dobiti najceneje pri tvrdki

!! **LJUBLJANA A. DULAR MIKLOŠIČEVA CESTA 36** !!

kjer se prodaja globoko pod tovarniškimi cenami na drobno in debelo. Oglejte si!

Ah, te bolečine!

Malo pravega „Fellerjevega Elza fluida“ in proč so bolečine.

Drgnjenja s Fellerjevim Elzafluidom je prava dobrodejnost! Umivanje s Fellerjevim Elzafluidom jači mišičevje in živce! Deluje antiseptično in osvežujoče! Prežene nahod in naredi neobčutljivega proti mrzlemu zraku! Za oči in ušesa! Zobe in glavo! Za vrat in usta! Za hrbet in ude! Za celo telo izvrstno hišno sredstvo in kosmetikum. Fellerjev Elzafluid je veliko močnejši in izdatnejši kakor francosko žganje.

En poskus zadostuje, da tudi vi rečete:

To je najboljšo, kar sem kedaj okuhal!

V vseh prodajalnah zahtevajte samo pravi Elzafluid od lekarnarja Feller. Pri neposrednih naročilih stane s pakovanjem in poštino, če se pošlje denar naprej ali po povzetju: 3 dvojnate ali 1 špeciálna steklenica 24 Din; 12 dvojnate ali 4 špeciálna 85 Din; 24 dvojnate ali 8 špeciálna 151 Din; 36 dvojnate 12 špec. 214 Din.

Kot primot: Elza-obliž zoper kurja očesa 4 Din in 6 Din; Elza mentolni črtnik 7 Din; Elza-ribje olje 20 Din; Elza-voda za usta 12 Din; Elza-kolonska voda 15 Din; Elza-šumski miris za sobo 15 Din; Glicerín 480 in 18 Din; Lysol, Lysoform 25 Din; Kineški čaj od 2 Din dalje; originalno Radikum francosko žganje, velika steklenica 15 Din; Elza-mrčesni prašek 10 Din; strup za podgane in miši 8 Din. Za primot se pakovanje in poština računa posebej.

Na te cene se računa sedaj še 10% doplačila. Adresirati natančno:

Eugen V. Feller, lekarnar, Stubica Donja, Hrvatsko.
Elzatrštev. 334.